

Nefndasvið Alþingis
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Alþingi
Erindi nr. P 138/513
komudagur 8.12.2009
138/5

Reykjavík 8. desember 2009

Umsögn um "Frumvarp til laga um umhverfis- og auðlindaskatta" - Þskj 293 – 257. mál

Samband garðyrkjubænda sendir hér með umsögn um mál nr. 257 um umhverfis- og auðlindaskatta. Annar kafli frumvarpsins fjallar um "Skatt af raforku og heitu vatni". Í 5. grein frumvarpsins kemur fram að skattur af seldri kílóvattsstund verður 0,12 kr. og 2% hækkun á smásöluverði á heitu vatni.

Þegar hugmyndir um auðlindaskatta kom fram í haust lýsti iðnaðarráðherra því yfir í fjölmiðlum að garðyrkjan yrði undanþeginn auknum álögum. Í 7. gr. frumvarpsins er getið um frávik frá skattlagningunni en hvergi getið að garðyrkjan sé undanþeginn. Hinsvegar getur ráðherra, með reglugerð, „kveðið nánar á um skilyrði og framkvæmd vegna undanþágu ...“.

Áætlaður kostnaðarauki garðyrkjunnar, ef ekkert verður að gert, er um 8.400.000 króna.

Samband garðyrkjubænda óskar eftir fullvissu fyrir því að auknar álögur verði ekki lagðar á garðyrkjunnar. Ríkar ástæður er til að óttast um rekstur garðyrkjustöðva vegna síendurtekinnna hækkana á rekstrarkostnaði hennar og þó sérstaklega vegna hækkana á rafmagnskostnaði.

Samband garðyrkjubænda tekur að öðru leit ekki afstöðu til frumvarpsins.

GREINAGERÐ

Samband garðyrkjubænda hefur á árinu 2009 háð mjög erfiða varnarbaráttu vegna aukins rekstrarkostnaðar sem að stórum hluta er af völdum opinberra aðila. Verður því gert skil í þessari umsögn. Framleiðsla garðyrkjunnar er um 13,4% af heildarframleiðslu íslensks landbúnaðar. Á sama tíma nýtur garðyrkjan ekki nema um 3-4% af styrkjum sem veittir eru til landbúnaðarins.

Rekstur garðyrkjustöðva

Samkvæmt upplýsingum SG um rekstur ylræktarinnar (tölur frá 2007) kemur í ljós að meðaltalshagnaður hennar er um 4.5% eftir afskriftir, fjármagnsliði og skatta. Árið 2002 var undirritaður samningur milli ríkisins og garðyrkjunnar, svokallaður aðlögunarsamningur, en í honum voru sett fram eftirtalin markmið:

að lækka verð til neytenda á innfluttum sem og innlendum garðyrkjuafurðum.

Samkvæmt könnunum Hagstofunnar, á árunum 2002-2006, hafa tómatar lækkað um 43%, gúrkur um 31% og paprikur um 55% og því um umtalsverðan bata fyrir neytendur. Vert er að benda á að árið 2002 voru tollar á gúrkur, tómata og papriku lagðir af en í stað innleitt beingreiðslukerfi sem hefur reynst mikilvægur stuðningur við framleiðslunna.

Vegna reynslunnar lagði SG það til, á fundi í Sjávarútvegs- og landbúnaðarráðuneytinu í janúar síðastliðnum, að tollar yrðu afnumdir af öllu innfluttu grænmeti en í stað þess innleitt sambærilegt kerfi fyrir útiræktað grænmeti. Því hefur enn ekki verið svarað af hálfu ráðuneytisins.

að auka hagkvæmni og samkeppnishæfni innlendarar grænmetisframleiðsiu.

Hagræðing hefur verið umtalsverð og hefur falist í að garðyrkjubændum hefur fækkað, fyrirtækin hafa stækkað, fjárfesting í lýsingarbúnaði hefur aukist og fjárfesting í tæknibúnaði aukist mikið. Framleiðslukostnaður á hverja einingu hefur því lækkað. Hagræðingarkrafa samnings, sem var 2,5% á ári, hefur náðst og gott betur.

að treysta tekjugrundvöll grænmetisframleiðenda.

Aukin fjárfesting, aukinn kostnaður við rekstur og þó sérstaklega hækkandi rekstarliðir eins og laun, rafmagn, vaxtakostnaður og öll aðföng hafa orðið til þess að þetta markmið er það eina sem ekki hefur tekist að uppfylla til fullnustu. Beingreiðslur sem hlutfall af heildartekjum hafa minnkað, verð hefur lækkað og kostnaður aukist. Beingreiðslur eru föst krónutala sem leiðir til þess að verði framleiðsluaukning minnka beingreiðslur sem hlutfall af tekjum.

að styðja framleiðslu- og markaðsmöguleika innlendarar framleiðslu, þegar hún er nægjanleg að magni og gæðum.

Óhætt er að fullyrða að það fjármagn sem veitt hefur verið til þessa hluta samningsins hafi reynst garðyrkjubændum vel. Fjárveitingar hafa m.a. kostað komur erlendra ráðunauta sem hefur leitt til bættrar meðferðar og framleiðslu. Stuðningur við rannsóknir hefur verið að aukast sem skila sér í aukinni framleiðslu. Veitt er fé til vöruþróunar með það að markmiði að auka nýtingu og framleiðslu. Garðyrkjubændur hafa verið duglegir að kynna sér nýjungar til þess að styrkja rekstur fyrirtækja sinna m.a. með skipulögðum heimsóknum erlendis þar sem skoðaðar eru nýjar lausnir hjá erlendum kollegum.

Vert er að geta stuðning við markaðsstarf en óhætt er að segja að grænmetisbændum hafi tekist vel upp við markaðssetningu afurða sinna og hefur hún verið stutt af SG. Á sama hátt hefur SG markaðssett fánaröndina sem tryggingu neytenda á að varan sé íslensk og standist ákveðin gæði. Gæðaimynd vörumerkis grænmetisframleiðenda og fánarandar SG er mjög sterk hjá neytendum eins og kannanir sýna.

Hækkun rafmagnskostnaðar ylræktenda – þáttur RARIK

Árleg notkun garðyrkjunnar á rafmagni er um 70 GWst (70 milljónir kWst) og hefur aukist um 115% frá 2002 en aflið sem notað er um 13-15 MW.

Til útskýringar þá má skipta rafmagnskostnaði í tvennt: Orkuhlutinn, sem er framleiðsla rafmagns og dreifingarhlutinn en þar í er kostnaður vegna dreifingar rafmagns eftir dreifikerfi

Landsnets og RARIK. Við framleiðslu og sölu á rafmagni ríkir ákveðin samkeppni sem hefur haft jákvæða þróun á verð rafmagns. Það sama er ekki hægt að segja um dreifingarhlutann. Þar er aðeins eitt fyrirtæki, RARIK, sem hefur einkaleyfi á dreifingu enda ekki hægt að sjá á rafmagnstöxtum garðyrkjunnar mun á töxtum einstaklinga eða stórkaupenda á rafmagni.

Með nýjum raforkulögum árið 2005 var ákveðið að greiða niður dreifingarkostnað rafmagns um 95%. Áður hafði ekki verið um niðurgreiðslu að ræða heldur annari aðferð beitt.

Að beiðni SG hefur Jón Vilhjálmsson hjá fyrirtækinu EFLA unnið skýrsluna: "Þróun raforkunotkunar gróðurhúsa og raforkuverðs". Í henni kemur fram að á tímabilinu 1/1 2005 til 1/1 2009 hefur vísitala neysluverðs hækkað um 40% en á sama tíma hefur kostnaður kaupenda raforku í gróðurhúsi aukist um 21%, í þéttbýli, og 32% í dreifbýli. Skýrslan sýnir óyggjandi að verð í dreifbýli hafi þróast með öðrum hætti en í þéttbýlinu og er kostnaður vegna dreifingar rafmagns helsti orsakabáttur.

Við samanburð á gjaldskrárhækkun og aukningu orkunotkunar í upphafi árs 2005 til 2007 kemur í ljós að á meðan orkunotkun hefur aukist um 33% hefur upphæð orkukaupa hækkað um 41%. Hluta skýringarinnar er að leita í hækkun orkuverðs en að lang mestu leiti er um að kenna mikill hækkun á dreifingarkostnaði raforku.

Ef skoðuð eru framlög ríkisins, á sama tíma, í formi niðurgreiðslu á rafmagnskostnaði og borin saman við kostnað vegna aukinnar orkunotkunar, sem nema samtals um 59 milljónir króna þá er hluti framlags vegna orkuaukningar um 32 milljónir en 27 milljónir vegna hækkunar á gjaldskrá dreififyrirtækja. Ef síðan reiknað er með að markaður hefði verið óbreyttur frá 2007 til byrjun árs 2009 þá hefði þurft að hækka framlag ríkisins, eingöngu vegna hækkunar á gjaldskrá, um 50 milljónir króna! Þá á eftir að reikna með kostnaði vegna aukinnar lýsingar.

Þann 1. janúar 2009 hækkaði gjaldskrá RARIK um 15% og aftur þann 1. ágúst um 5%. Gjaldskrá RARIK hefur því hækkað frá 2005 um 40% í þéttbýli en um 47% í dreifbýli.

Hækkun rafmagnskostnaðar ylræktenda – þáttur ríkisins

Í lok desember 2008 tilkynnt sjávarútvegs- og landbúnaðarráðherra að skerða ætti niðurgreiðslur dreifingarkostnaðar rafmagns úr 95% í 67% og að ákvörðun tæki gildi mánuði síðar eða 1. febrúar. Þessi ákvörðun leiddi til 22.1% hækkunar rafmagnskostnaðar í þéttbýli og 29.7% hækkunar í dreifbýli. Það hlýtur að skjóta skökku við að hægt sé að breyta rekstrargrundvelli fyrirtækja með svo skömmum tíma!

Skerðing beingreiðsla

Í desember 2008 tilkynnti landbúnaðarráðherra um skerðingu á beingreiðslum til ræktenda gúrku, tómata og papriku. Bændasamtökin, fyrir hönd SG, mótmæltu Inngripi í samninga um búvöru og töldu að um lögbrot væri að ræða. Garðyrkjubændur töldu þó að skerðingin væri framlag þeirra til þess að rétta við efnahag ríkisins og aðhöfðust ekkert frekar.

Áætluð skerðing tekna ylræktenda vegna þessara aðgerðar ríkisstjórnarinnar er 83.7 milljónir króna á tímabilinu 2009-2011 ef miðað er við 8.6% verðbólgu.

Hækkanir á öðrum rekstrarkostnaði

Fyrir utan ofangreindar hækkanir á rafmagni þá hafa öll aðföng til garðyrkjunnar hækkað á undanförunum 18-24 mánuðum á bilinu milli 100-200%. Þar vegur áburður þýngst en lífrænar varnir, tækjabúnaður ofl. hefur einnig hækkað verulega.

Áhrif koma í ljós

Grænmetisverð á íslensku grænmeti hefur á undanförunum árum hækkað í takti við almennar vísitölur. Kostnaðarhækkunum hefur ekki verið ýtt út í verðlagið svo neinu máli skiptir. Því hafa garðyrkjubændur tekið á sig verulegan kostnaðarauka.

Í upphafi var greint frá að meðaltalshagnaður í ylrækt hafi verið 4,5% árið 2007. Árið 2009 er hættu á að garðyrkjustöðvar reknar með tapi. Með sama framhaldi mun kostnaðarauki leiða til þess að sumir bændur neyðast til þess að hætta rekstri. Aðrir munu draga úr kostnaði. Hæstu kostnaðarliðir garðyrkjunnar er rafmagnskostnaður og síðan launakostnaður. Það er því ljóst til hvaða aðferða verður gripið ætli garðyrkjubændur sér að spara.

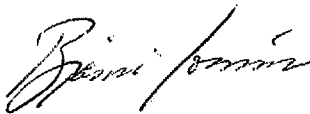
Þess sjást þegar merki. Fyrstu 8 mánuði ársins minnkað raforkunotkun um 8,6%. Framleiðsla á tómtum hefur minnkað um 17% það sem af er ári. Framleiðsla gúrku dregst einnig saman. Þróun út árið 2009 bendir til enn dapurlegri niðurstöðu. Ljóst er að markaður minnkar ekki heldur mun innflutningur aukast.

Niðurstöður

Samband garðyrkjubænda leggst gegn því að auknar álögur verði lagðar á greinina. Með fullnægjandi rökstuðningi í umsögninni er því lýst hvernig rekstrarstaða garðyrkjunnar hefur breyst verulega á ekki skemmri tíma en raun ber vitni. Frá því að greinin skilaði jákvæðri rekstrarniðurstöðu er nú svo komið að vænta megi að erfiðleikar geri vart við sig með allvarlegum afleiðingum.

SG hefur í samskiptum sínum við yfirmenn landbúnaðar- og iðnaðar það sem af er ári ekki fengið eina einustu tillögu að lausn um hvort og þá hvernig eigi að leysa rafmagnsmál garðyrkjunnar!

F. h. Sambands garðyrkjubænda

Bjarni Jónsson
framkvæmdastjóri